מ שו״ת רַשְׁבָּ״א

ח כָּל תֵּבָה שֶׁהִיא קְרִי וּכְתִיב, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁתְּהֵא נִכְתֶּבֶת כְּמוֹ שֶׁהִיא בַּתּוֹרָה וְנִקְרֵית בְּעִנְיָן אַחֵר. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁקָּרָא כְּמוֹ שֶׁהִיא כְּתוּבָה בִּפְנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, הָרַבָּנִים ה״ר יִצְחָק אַבּוּהַב וְהר״ר אַבְרָהָם וַאלַאנְסִי וְהר״ר שְׁמוּאֵל וַאלַאנְסִי בְּנוֹ ז״ל, וְהִתְרוּ בּוֹ שֶׁיִּקְרָא (כז) כְּפִי הַמְּסוֹרָה וְלֹא רָצָה, וְנִדּוּהוּ וְהוֹרִידוּהוּ מֵהַתֵּבָה:

קמב דִּין מִי שֶׁקָּרָא וְטָעָה, וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לִקְרוֹת בְּדִיּוּק. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א רְמַ״ם פֶּרֶק י״ב מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה
ב כְּתָבִי מוֹרֵנוּ חָרֵב רבי יִשְׂרָאֵל

א [א]קָרָא וְטָעָה (א) אֲפִלּוּ בְּדָקְדּוּק אוֹת אַחַת, (ב) *מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. הגה וְכֵן דִּין (ג) הַחַזָּן הַקּוֹרֵא. וְדַוְקָא שִׁנּוּי שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה עַל־יְדֵי־זֶה הָעִנְיָן, (ד) *אֲבָל אִם טָעָה בִּנְגִינַת הַטַּעַם אוֹ (ה) בִּנְקוּד (ה) *אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, אֲבָל גּוֹעֲרִין (ו) בּוֹ (ב״י ופסקי מהרא״י סימן קפא):

ב [ב]וְיִשּׁוּב שֶׁיֵּשׁ שָׁם מְנָיָן וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה

בַּאֵר הַיֵּטֵב

הַשֵּׁנִי הַבָּרָכָה. וְהַמְדַקְדְּקִים חוֹשְׁשִׁים שֶׁבְּדִבְרֵךְ לֹא יוּכַל לִשְׁמֹעַ הַקְּרִיאָה כֹּהֹגֶן, לָכֵן מְמַתִּינִים עַד שֶׁיִּסַּיֵּם הַב׳ וְיוֹרֵד בֵּין גִּבְרָא לְגִבְרָא, מ״א. [כָּתַב בִּתְשׁוּבַת מ״ע סימן פג: שְׁנֵים הַמִּתְגָּאִים זע״ז מִי יַעֲבֹר לִפְנֵי חֲבֵרוֹ, רְאוּי לְהוֹכִיחָם בִּדְבָרִים כְּפִי מַה שֶּׁהֵם נוֹחִים לְקַבֵּל, דִּבְקְדֻשַּׁת הַמָּקוֹם לֹא יִסְבְּלוּ גַּאֲוָה וְבִזָּיוֹן בִּשּׁוּם פָּנִים כו׳, ע״ש. כָּתַב בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה: רַע הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עוֹשִׂים קְצָת בְּחַג־הַסֻּכּוֹת שֶׁעוֹמְדִין קְצָת עִם לוּלְבֵיהֶם וְאֵינָם מַקִּיפִים מִשּׁוּם כְּבוֹד מִי בְּרֹאשׁ כו׳, ע״ש]:

(ג) **הַחַזָּן הַקּוֹרֵא**. כְּגוֹן שֶׁחִסֵּר אוֹ הוֹסִיף אוֹת אַחַת. כְּגוֹן (ד) שֶׁיִּקְרָאֶנָּה בְּדִקְדּוּק[2]. וְהַיְנוּ, בֵּין כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד עַדַיִן בְּפָסוּק זֶה וּבֵין שֶׁכְּבָר גָּמַר הַפָּרָשָׁה, (ג) וְאֲפִלּוּ בָּרַךְ לְאַחֲרֶיהָ נַמִּי, הָעוֹלֶה אַחֲרָיו חוֹזֵר לְאוֹתוֹ פָּסוּק, (ג) וְקוֹרֵא מִמְּנוּ וּלְהַלָּן עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה, וְעוֹד שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִפָּרָשָׁה שֶׁאַחֲרֶיהָ: **(ג) הַחַזָּן הַקּוֹרֵא**. כְּלוֹמַר, עַכְשָׁו שֶׁהַחַזָּן הוּא הַקּוֹרֵא[3], נַמִּי דִּינָא הָכִי, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל הַקְּרִיאָה, דִּלְאו בִּבְרָכָה תְּלִיָּא מִלְּתָא: **(ד) אֲבָל אִם טָעָה וְכוּ׳**. וְהוּא הַדִּין אִם חִסֵּר אוֹ הוֹסִיף אִיזֶה אוֹת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן (ד) שֶׁקָּרָא לְ״אַהֲרֹן״ ״הָרֹן״ בְּפַתָּח בְּלֹא אֶלֶף (ה) אוֹ לְ״מִצְרַיִם״ ״מִצְרִיִּים״ וְכַדּוֹמֶה. וְנָקֵט נְגִינָה וְנִקּוּד, מִשּׁוּם דְּעַל־פִּי־רֹב אֵין הָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה עַל־יָדָם. וּבִנְקוּד נַמִּי, (ו) אִם אֵרַע שֶׁהָעִנְיָן נִשְׁתַּנָּה עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן ״יַעֲשֶׂה״ בְּפַתָּח קָרָא ״יִעְשֶׂה״ בְּצֵירֵי, (ו) אוֹ ״יוֹשֵׁב״ ״יָשֵׁב״, וְכֹל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁהָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה בַּדַּאי, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ גַּם בִּנְקוּד[4]. וּבְסֵפֶר שֻׁלְחַן־עֲצֵי־שִׁטִּים הוֹסִיף עוֹד, דְּהוּא הַדִּין בִּנְגִינַת הַטְּעָמִים כְּשֶׁהָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן שֶׁקָּרָא מֻשְׁרֶת בִּמְקוֹם מְפֻסָּק, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ[5] (וְדִלְאו כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים הֲמוֹן שֶׁאָם קָרָא אֶת הַשֵּׁם[6] אֵין מַחֲזִירִין בְּטָעָה בַּנְּגִינָה):

(ה) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. הַיְנוּ (ח) בֵּין בְּחַזָּן הַקּוֹרֵא וּבֵין הָעוֹלֶה:

(ו) בּוֹ[7]. וְכָתַב בְּתְשׁוּבַת מַהֲרַ״מ מֵרִינְ: הַחַזָּן צָרִיךְ לְחַזֵּר מִתְּחִלָּה הַסִּדְרָא שֶׁתְּהֵא שְׁגוּרָה בְּפִיו כָּל הַהִדְּקְדּוּקִים בְּמִתְגִּין, לְעֵיל וּמִלְּרֶע, יָמִין וּשְׂמֹאל[8], וְיִקְרָא בְּמִתּוּן וְלֹא בְּמְהִירוּת, וְאוּלַי יַבְלִיעַ שׁוּם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּכְשֶׁיּוֹרֵד מִן הַבִּימָה (לח) יֵלֵךְ בְּנַחַת וְלֹא יָרוּץ, שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה עָלָיו כְּמַשָּׂא: **ח (כז) כְּפִי הַמְּסוֹרָה**. רוֹצֶה לוֹמַר, הַקַּבָּלָה שֶׁקִּבְּלוּ לִקְרוֹתָהּ[19], וְלֹא אֲזִלִינָן בָּתַר הַכְּתִיבָה[20] (דִּנְקְרָא מָסֹרֶת בְּעַלְמָא, אִם לַמָּסֹרֶת[21]); וְלֵיכָא מִשּׁוּם אִסּוּר לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ אוֹת אַחַת שֶׁלֹּא מִן הַכָּתוּב, דְּשַׁאנִי הָכָא שֶׁכָּךְ הִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי [מטה־יהודה]:

א (א) אֲפִלּוּ בְּדָקְדּוּק אוֹת אַחַת. כְּגוֹן (ט) שֶׁחִסֵּר אוֹ הוֹסִיף אִיזֶה אוֹת וְכַדּוֹמֶה, כְּמוֹ שֶׁיִּבֹאַר לְקַמָּהּ[1]: **(ב) מַחֲזִירִין אוֹתוֹ**. שֶׁיִּקְרָאֶנָּה בְּדִקְדּוּק[2]. וְהַיְנוּ, בֵּין כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד עֲדַיִן בְּפָסוּק זֶה וּבֵין שֶׁכְּבָר גָּמַר הַפָּרָשָׁה, (ג) וַאֲפִלּוּ בָּרַךְ לְאַחֲרֶיהָ נַמִּי, הָעוֹלֶה אַחֲרָיו חוֹזֵר לְאוֹתוֹ פָּסוּק, (ג) וְקוֹרֵא מִמְּנוּ וּלְהַלָּן עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה, וְעוֹד שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מִפָּרָשָׁה שֶׁאַחֲרֶיהָ: **(ג) הַחַזָּן הַקּוֹרֵא**. כְּלוֹמַר, עַכְשָׁו שֶׁהַחַזָּן הוּא הַקּוֹרֵא[3], נַמִּי דִּינָא הָכִי, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל הַקְּרִיאָה, דִּלְאו בִּבְרָכָה תְּלִיָּא מִלְּתָא: **(ד) אֲבָל אִם טָעָה וְכוּ׳**. וְהוּא הַדִּין אִם חִסֵּר אוֹ הוֹסִיף אִיזֶה אוֹת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן (ד) שֶׁקָּרָא לְ״אַהֲרֹן״ ״הָרֹן״ בְּפַתָּח בְּלֹא אֶלֶף (ה) אוֹ לְ״מִצְרַיִם״ ״מִצְרִיִּים״ וְכַדּוֹמֶה. וְנָקֵט נְגִינָה וְנִקּוּד, מִשּׁוּם דְּעַל־פִּי־רֹב אֵין הָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה עַל־יָדָם. וּבִנְקוּד נַמִּי, (ו) אִם אֵרַע שֶׁהָעִנְיָן נִשְׁתַּנָּה עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן ״יַעֲשֶׂה״ בְּפַתָּח קָרָא ״יִעְשֶׂה״ בְּצֵירֵי, (ו) אוֹ ״יוֹשֵׁב״ ״יָשֵׁב״, וְכֹל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁהָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה בַּדַּאי, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ גַּם בִּנְקוּד[4]. וּבְסֵפֶר שֻׁלְחַן־עֲצֵי־שִׁטִּים הוֹסִיף עוֹד, דְּהוּא הַדִּין בִּנְגִינַת הַטְּעָמִים כְּשֶׁהָעִנְיָן מְשֻׁתָּנֶה עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן שֶׁקָּרָא מֻשְׁרֶת בִּמְקוֹם מְפֻסָּק, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ[5] (וְדִלְאו כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים הֲמוֹן שֶׁאִם קָרָא אֶת הַשֵּׁם[6] אֵין מַחֲזִירִין בְּטָעָה בַּנְּגִינָה):

(ה) אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. הַיְנוּ (ח) בֵּין בְּחַזָּן הַקּוֹרֵא וּבֵין הָעוֹלֶה:

(ו) בּוֹ[7]. וְכָתַב בְּתְשׁוּבַת מַהֲרַ״מ מֵרִינְ: הַחַזָּן צָרִיךְ לְחַזֵּר מִתְּחִלָּה הַסִּדְרָא שֶׁתְּהֵא שְׁגוּרָה בְּפִיו כָּל הַהִדְּקְדּוּקִים בְּמִתְגִּין, לְעֵיל וּמִלְּרֶע, יָמִין וּשְׂמֹאל[8], וְיִקְרָא בְּמִתּוּן וְלֹא בְּמְהִירוּת, וְאוּלַי יַבְלִיעַ שׁוּם

בְּאוּר הֲלָכָה

דְּשָׁמַע יִתֵּן הַשּׁוֹמֵעַ לִבּוֹ לָזֶה שֶׁקּוֹרֵא עַל־פֶּה וְלֹא לִקְרִיאַת חַזָּן, וְהֵכִי נַמִּי יֵשׁ לַחֹשׁ כְּעֵין זֶה. אַךְ יֵשׁ לִדְחוֹת, דְּכֵינָן שֶׁאֵין קוֹרִין בְּבֵית־אֲחַת אֵין לַחֹשׁ לָזֶה, וְאַחַר־כָּךְ מְצָאתִי בְּאַחֲרוֹנִים שֶׁדִּבְּרוּ בָּזֶה:

* **מַחֲזִירִין אוֹתוֹ**. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, וְהוּא מֵהַחַיֵּי־אָדָם לְדַעַת הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ [אַף דִּבְתְשׁוּבַת מהרא״י סִימָן קפא לֹא בְּרִירָא לֵהּ כְּלָל עַיֵּן הֵיטֵב], הָאי דָּבָר זֶה, דִּכְתַב שָׁם דִּמְשָׁמַע קְצָת, מִכָּל מָקוֹם פְּשִׁיטוּתוֹ הַלָּשׁוֹן דְּמַחֲזִירִין מְצַדְּדִין כֵּן]. וּלְפִי זֶה אִם כְּבָר גָּמְרוּ הַקְּרִיאָה וְנִזְכְּרוּ שֶׁטָּעוּ בְּתֵבָה שֶׁהָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה עַל־יְדֵי זֶה, לְדַעַת הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ יַצְטָרֵךְ לַחֲזוֹר וּלְקִרְאוֹת פָּסוּק זֶה וְעוֹד שְׁנֵי פְּסוּקִים עִמּוֹ, וּבִבְרָכָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, כְּמוֹ בְּדִלֵּג פָּסוּק אוֹ תֵּבָה בְּסִימָן רפב. וּבְחַיֵּי־אָדָם כָּתַב, דְּלְעִנְיַן בְּרָכָה סָמְכִינַן עַל הַפּוֹסְקִים דְּסוֹבְרִין דְּאֲפִלּוּ בְּנִשְׁתַּנָּה הָעִנְיָן אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר בְּדִיעֲבַד, עַיֵּן שָׁם. וְאַף דְּבָאֱמֶת לֹא בְּרִירָא דָּבָר זֶה, דְּהַטּוּר אוֹ שְׁאָרֵי הַמְּקִלִּין יִסְבְּרוּ דַּאֲפִלּוּ בְּנִשְׁתַּנָּה הָעִנְיָן אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר [עיין במפרשי השו״ע], מִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה יֵשׁ לִנְהֹג כְּוָתֵהּ, דִּבְלֹאו הָכִי לֹא בְּרִירָא דָּבָר זֶה, דִּלְדַעַת הָרַמְב״ם שֶׁפָּסַק דְּמַחֲזִירִין יִסְבֹּר דַּאֲפִלּוּ גָּמַר כָּל הַקְּרִיאָה יְצַטָּרֵךְ לַחֲזוֹר, דִּלְמָא כַּוָּנְתּוֹ דְּבִשְׁעָה שֶׁעוֹסֵק בְּאֵלּוּ הַפְּסוּקִים יַחֲזוֹר אֲבָל לֹא דְּאֵינוֹ יוֹצֵא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד; וְאַף דְּמהרא״י כָּתַב דְּמִשְׁמַע קְצָת דְּאֵינוֹ יוֹצֵא, לֹא מְשׁוּם זֶה נִסְמוֹךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ[9]. וְעַד דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּדִין זֶה דְּהַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ הוּא דָּוְקָא בְּשֶׁבָּת, אֲבָל בִּימוֹת הַחֹל אוֹ בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת, דְּקִרְיָא לַן בְּסִימָן קלז דַּאֲפִלּוּ פָּסוּק אֶחָד שֶׁלֹּם כְּשֶׁדִּלֵּג אֵינוֹ חוֹזֵר, הוּא הַדִּין בְּזֶה[10]. וְאוּלָם אַפְשָׁר דְּזֶה גָּרַע טְפֵי, לְפִי מַאי דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי בְּמִגִּלָּה בְּפֶרֶק הַקּוֹרֵא עוֹמֵד הֲלָכָה א: אָמַר ר׳ יוֹנָה, אַף־עַל־גַּב דְּאָתֵי אָמַר שֶׁאֵין הַתַּרְגּוּם מְעַכֵּב, מִכָּל מָקוֹם אִם טָעָה [הֵיאַךְ שֶׁתִּתְרְגֵּם הַמְתֻרְגְּמָן שֶׁלֹּא כְּהָגֵן] מְחַזִּירִין אוֹתוֹ, וְאַפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין הָכָא אִם אָמַר תֵּבוֹת בְּאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה עַל־יְדֵי זֶה גָּרַע טְפֵי[11], אוֹ אוּלַי דְּשָׁם כֵּיוָן שֶׁתִּתְרְגֵּם לְפִי הַכֹּל אֶת בְּאוּר הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, אֲתֵי מִפֹּה חֲרֵבָא לְהִלְכָךְ פְּסוּקוֹ דְּמַחֲזִירִין, וְצָרִיךְ עִיּוּן[12]: * **אֲבָל אִם טָעָה וְכוּ׳**. פְּשׁוּט דְּדַוְקָא בְּטָעוּת בְּאִיזֶה אוֹת, אֲבָל אִם חִסֵּר אִיזֶה תֵּבָה, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּנָּה הָעִנְיָן עַל־יְדֵי־זֶה, כְּגוֹן ״כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי״ וְקָרָא ״כִּי הִכְבַּדְתִּי״, לֹא יָצָא וְצָרִיךְ לַחֲזוֹר, דְּלֹא נִזְכַּר בְּשׁוּם מָקוֹם בְּחִסֵּר תֵּבָה שֶׁיִּהְא חִלּוּק בֵּין נִשְׁתַּנָּה הָעִנְיָן אוֹ לֹא: * **אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ**. וּבְבָאוּר הַגְּרַ״א מְפֻקָּפָק אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה, כְּגוֹן ״מִצְרַיִם מִצְרִיִּים״ וְכַדּוֹמֶה, וְכֵן אִם טָעָה בֵּין ״אֵם״ ל״וְאֵם״ נַמִּי דְּיֵשׁ דִּמְחַזִּירִין, וְכֵן פְּסַק הַפְּרִי חָדָשׁ, דַּאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם ״אַהֲרֹן״ קָרָא ״הָרֹן״ [בְּפַתָּח אֶלָּא שְׁחִסֵּר אֶלֶף] וּבְמָקוֹם ״מִצְרַיִם״ ״מִצְרִיִּים״, דְּאֵין הָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה עַל־יְדֵי־זֶה, נַמִּי חוֹזֵר, וּמִסְתֶּפְקַנִי: מִיהוּ, אִם לֹא טָעָה בְּאוֹתִיּוֹת אֶלָּא בְּנִקּוּדִים אוֹ בְּטְעָמִים, וְאֵין הָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה בְּשׁוּם דָּבָר עַל־יְדֵי־זֶה, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ רַק גּוֹעֲרִין בּוֹ, עַיֵּן שָׁם. וּמִסְתַּבְּרָא דְּגַם הַגְּרַ״א מוֹדֶה לָזֶה. וּבְדֶרֶךְ־הַחַיִּים הִפְרִיז עַל הַמִּדָּה וּפָסַק דַּאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁהָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה, מִי שֶׁנּוֹהֵג לְהָקֵל שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיר אֵין לְמַחוֹת בְּיָדוֹ, וְהֵבִיא זֶה מֵאֵלִיָּה רַבָּה; וְלֹא מִסְתַּבְּרָא לְהָקֵל כָּל־כָּךְ בְּדָבָר שֶׁמַּעֲקֵר הַדִּין חוֹזֵר בְּכָל גַּוְנֵי, כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הַגְּרַ״א, וְדֵי לָנוּ לְהָקֵל בְּמַה שֶׁהִקֵּל הָרַמ״א:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לח) אַחֲרוֹנִים: (ט) כֵּן מִשְׁמַע בְּבֵית־יוֹסֵף שֶׁהֵבִיא מִירוּשַׁלְמִי, עַיֵּן שָׁם: (כ) חַיֵּי־אָדָם לְדַעַת הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ: (ג) בְּנ״ל, לְדַוְקָא דְּמִלְּתָא שֶׁלֹּא יְהֵא מְנַכֵּר כָּל־כָּךְ לְעִינֵי הַצִּבּוּר הַשְּׁנוּיִים שֶׁעוֹשִׂין, אֲבָל מִדִּינָא סַגִּי אִם יִקְרָא הַפָּסוּק זֶה וּשְׁנַיִם עִמּוֹ וִירַלֵּג עַד סוֹף הַפָּרָשָׁה, וְיַתְחִיל אַחַר־כָּךְ לְהָעוֹלֶה מִתְּחִלַּת הַפָּרָשָׁה שֶׁהַקּוֹרֵא עוֹמֵד עַתָּה בָּהּ; וְאֲפִלּוּ עוֹד דַּאֲפִלּוּ פָּסוּק אֶחָד סַגִּי, כֵּיוָן שֶׁקּוֹרֵא אַחַר־כָּךְ לְהָעוֹלֶה זֶה עוֹד פָּרָשָׁה: (ד) אֲלִיָּה רַבָּה וּפְרִי חָדָשׁ, שֶׁזֶּה מִקְרֵי לֹא נִשְׁתַּנָּה הָעִנְיָן, וְדִלְאו כְּחַיֵּי־אָדָם: (ה) פְּרִי חָדָשׁ וְכֵן מוֹכִיחַ מֵהַגְּרַ״א, דְּהָלְאו זֶה דּוֹמֶה לְ״יְהוּדִים״ ״יְהוּדִיִּים״: (ו) מְגֵן־אַבְרָהָם וש״א: (ז) כֵּן אִיתָא לְקַמָּן סִימָן תרץ סָעִיף יד בְּמְגֵן־אַבְרָהָם, דְּזֶה מִקְרֵי נִשְׁתַּנֶּה הָעִנְיָן: (ח) לְבוּשׁ וש״א:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קמב קמג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]
בְּלִי נְגוּן הַטְּעָמִים[13].

13) ולהניח שקופית העשויה מפלסטיק שעליה כתובים הנקודות והטעמים, על יריעות ספר התורה, באופן שהאותיות נראות דרכה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' כט) שאף שמעיקר הדין הדבר נוטה להיתר, מאחר שהאותיות נראות דרך הפלסטיק, והטעמים והנקודות אינם כתובים על ספר התורה עצמו, מ"מ אין הדעת נוחה מדבר מחודש זה.

ולענין בעל קורא הרוצה לעיין בחומש הנדפס עם נקודות וטעמים בכל פיסקא ופיסקא שבפסוק, ואחר כך לקרוא מתוך ספר התורה עצמו, כתב הא"א (בוטשאטש) שאין לעשות כן, שבודאי מחמת המהירות יצאו מפיו כמה תיבות קודם ראותו אותן בספר התורה, אלא אם כן יעמוד אחר שיראה לו באצבע כל תיבה ותיבה בספר התורה. וכעין זה כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' יט) לענין הרוצה לראות בחומש כל מילה ומילה ולהביט אחר כך בספר התורה ולקרוא ממנו, שאין להניחו לעשות כן, שאף אם נאמינו שקורא מספר התורה עצמו, מ"מ עלול הוא לטעות ולחשוב בעצמו שקורא מספר התורה אף על פי שבאמת קורא ממה שזוכר שראה בחומש. וראה מה שכתב בזה בשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' יט).

[משנ"ב ס"ק ח]
וְהַקּוֹרֵא מִתּוֹךְ הַחֻמָּשׁ לֹא יִקְרָא בְּקוֹל רָם[14].

14) **ובטעם הדבר כתב הלבוש, שהוא בכדי שלא לבלבל את** הציבור, שהרי 'תרי קלי לא משתמעי'.

אכן, אם ימתין הקורא עד שיגמור המקרא, ולא יאמרו שניהם בבת אחת, כתב המשנ"ב לעיל (סי' קמא ס"ק יד) שאין בזה חשש של 'תרי קלי לא משתמעי'.

סִימָן קמג

דִּין אִם נִמְצָא סֵפֶר־תּוֹרָה מֻטְעֶה וְיֶתֶר דִּינֵי הַסֵּפֶר

[משנ"ב ס"ק א]
דְּהוּא דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה וְאֵינוֹ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה[1].

1) ואם אחד מהעשרה ישן או אפילו עוסק בדברי תורה, כתב בביה"ל לקמן (סי' קמו ס"ב ד"ה ולקרות שנים מקרא) שאינו מצטרף לעשרה, משום שהקריאה לא נתקנה אלא כשיש ציבור ששומעים אותה.

[משנ"ב ס"ק ב]
מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה[2].

2) וקטן האוחז בידו חומש [המבואר בשו"ע לעיל סי' נה ס"ד שיש הסוברים שמצטרף לעניית דבר שבקדושה] כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קטו) שכיון שהלכה זו מפוקפקת מאד, ואין דעת גדולי הוראה נוחה ממנהג זה, לכן אף הנוהגים כך בשעת הדחק מ"מ בקריאת התורה לא שמענו שנהגו כן. מאידך, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' יח) כתב שאין לחלק בדבר [וראה לעיל שם (ס"ק כד) מה שכתבנו שלדעת האגרות משה (שם) רק חומש העשוי בגלילה דינו כחומש לענין זה].

[משנ"ב ס"ק ד]
וְאִם הִתְחִיל רַק "בָּרְכוּ" לְבַד, לֹא הָוֵי הַתְחָלָה בָּזֶה [פמ"ג][3].

3) והפמ"ג (א"א ס"ק א) הביא ראיה שברכו לא נחשב התחלה, מדברי השו"ע לעיל (סי' קלה ס"ו) שכתב לענין כהן שנכנס לאחר שהתחיל הישראל לברך ברכת התורה, שאין הישראל פוסק מלברך, אולם אם לא התחיל את הברכה אלא רק אמר 'ברכו', אין זה נחשב כהתחלה. וכן לגבי כהן שהיה סבור שאין לוי בבית הכנסת, והתחיל לברך במקום לוי, שכתב השו"ע שם (ס"ז) שאינו פוסק, כתב המשנ"ב שם (ס"ק כו) שאם התחיל לומר 'ברכו', אין הדבר נחשב כהתחלה, ועולה הלוי לברך ולקרוא.

אולם אם התחילו הציבור לומר 'ברכו' של ברכת 'יוצר אור', ויצאו מקצתם קודם שהתחילו לומר 'יוצר אור', כתב לעיל (סי' נה ס"ק יז) שנחשב הדבר כמו שהתחילו בעשרה, ויכול שליח הציבור להוציא את האחרים אפילו בפחות מעשרה, על כל פנים עד שמונה עשרה. וכן אם התחילו הציבור לומר 'ברכו' של ערבית ויצאו מקצתם, כתב שם (ס"ק כב) שיאמרו את הקדיש שקודם תפילת שמונה עשרה, משום שהוא שייך לברכות קריאת שמע. וכן לענין האיסור להפסיק בין 'ברכו' לבין ברכת 'יוצר אור', כתב לעיל (סי' נד ס"ק יג) שאף על פי שעדיין לא התחיל את ברכת 'יוצר אור', נחשב הדבר כאמצע הפרק וכמי שהתחיל 'יוצר אור', ובטעם הדבר כתב שם (וביתר ביאור לקמן סי' רלו ס"ק א) שעיקר כוונת שליח הציבור באומרו 'ברכו' היינו שיברכו אחר כך הציבור את ברכת 'יוצר אור', וכיון שענה הציבור 'ברכו', נחשב הדבר כאילו התחילו את הברכה.

[משנ"ב ס"ק ה]
דְּהַיְינוּ שִׁשָּׁה סָגֵי, וְלֹא בָּעִינָן רַבָּא דְּמִנְכַּר[4], וְעַל הַיּוֹצְאִין נֶאֱמַר "וְעֹזְבֵי ה' יִכְלוּ"[5].

4) דהיינו שבעה, וכמו שכתב השו"ע לקמן (סי' קצז ס"ב) לענין צירוף אוכלי ירק לזימון עשרה.

5) ואם העשירי עבר ויצא, כתב בביה"ל לעיל (סי' נה ס"ב ד"ה ומ"מ עבירה היא) לענין ציבור שהתחילו לומר קדיש או קדושה בעשרה ויצא אחד מהם, שיש להסתפק אם מותר גם לתשיעי לילך, מאחר שבלאו הכי כבר אין עשרה להשראת השכינה, ולגמור את הקדיש או הקדושה אפשר גם בלעדיו.

[משנ"ב ס"ק ט]
נָכוֹן לְקָרוֹת בְּחֻמָּשִׁין בְּלֹא בְּרָכָה, שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת קְרִיאָה[6].

6) ולענין ברכת ההפטרה באופן זה [שמתחילה קראו בספר תורה פסול או בחומש העשוי בגלילה], כתב הביה"ל לקמן (סי' רפד ס"א ד"ה אסור לקרות עם הברכות) שמשמע מהפמ"ג שלאחר קריאה מחומש צריך להפטיר בברכה, אבל בחי' רעק"א משמע, שקריאה מחומש אינה חשובה קריאה כלל, ואין להפטיר לאחריה בברכה, וסיים שם שכך מסתבר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

פְּהִלָּתָהּ בְּדִקְדּוּק וּבְטַעֲמִים, אֲפִלּוּ הָכִי (ז) יִקְרְאוּ (ג) בַּתּוֹרָה בִּבְרָכָה (ח) פְּהִלָּתָהּ.
(וּמִפְּטִירִין בַּנָּבִיא. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ רֵישׁ סִימָן קמג):

קמג דַּיִן אִם נִמְצָא סֵפֶר־תּוֹרָה מֻטְעֶה וְיֶתֶר דִּיעֵי הַסֵּפֶר, וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א [א]אֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה (א) *בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה (ב) גְּדוֹלִים (ג) בְּנֵי חוֹרִין. וְאִם (ד) [ב]הִתְחִילוּ בַּעֲשָׂרָה (ה) *וְיָצְאוּ מִקְצָתָן, (ו) גּוֹמְרִין: ב [ג]אִם כָּתְבוּ כָּל חֲמִשָּׁה לְבַדּוֹ [ד]אֲפִלּוּ בְּגִלְיָלָה כְּסֵפֶר־תּוֹרָה (ז) *אֵין קוֹרִין בּוֹ, עַד שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁים תְּפוּרִים בְּיַחַד: הגה וְהֵם כְּתוּבִים בִּגְלִילָה כְּסֵפֶר־תּוֹרָה, (ח) אֲבָל בַּחֲמִשִּׁים שְׁלָנוּ, אֲפִלּוּ כָּל חֲמִשָּׁה סְפָרִים בְּיַחַד (ט) אֵין לְבָרֵךְ (י) עֲלֵיהֶם (מרדכי סוף פרק הנזקין וס״פ הקומץ ותשובת הרמב״ן סי׳ קפד וקצט ורבי ירוחם נ״ב ח״ב ואגור בשם שבלי־הלקט ומהרי״ק שורש סח והכל־בו ומ״מ פ״ט מהל׳ ס״ת). וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ סֵפֶר־תּוֹרָה וְאֵין שָׁלִיחַ־צִבּוּר הַבָּקִי בִּנְגִינָה בְּעַל־פֶּה, רְאִיתִי נוֹהֲגִים שֶׁהַשָּׁלִיחַ־צִבּוּר קוֹרֵא מִן הַחֲמִשָּׁה בִּנְקוּד (י) וְהָעוֹלֶה קוֹרֵא (ג) אַחֲרָיו מִן הַסֵּפֶר־תּוֹרָה הַכָּשֵׁר: ג [ה]אֲפִלּוּ בַּכְּפָרִים (יא) שֶׁאֵין נִמְצָא לָהֶם סֵפֶר־תּוֹרָה כָּשֵׁר, (יב) אֵין מְבָרְכִין

א מגלה כג
ב ירושלמי שם
ג גטין ס ד רש״י שם
ה תשובת הרשב״א והרא״ש

בַּאֵר הֵיטֵב

בְּצִירִי, בַּחֵלֶב בַּחֵטֶּה בְּחֵלֶב בְּצִירִי, מְחַזְּירִין אוֹתוֹ, מ״א: (ב) **בְּתוֹרָה**. וְנ״ל דְּהֵינוּ דְּוַקָּא כְּגוֹן לְאַהֲרֹן הָרֹן ר״ל שֶׁלֹּא קָרָא הָאָלֶף אוֹ יְהוּדִים יְהוּדִיִּים וְכַיּוֹצֵא, אֲבָל אִם טָעָה בְּטָעוּת שֶׁמְּשַׁתֶּנֶה הָעִנְיָן, כְּגוֹן שֶׁבְּמָקוֹם ׳חֵלֶב׳ קוֹרֵא ׳חֵלֶב׳ וְכֵן בְּמָקוֹם ׳זָכָר׳ קוֹרֵא ׳זָכָר׳, וְאֵין שָׁם יוֹדֵעַ שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִירוֹ מִטָּעוּתוֹ, פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין מְבָרְכִין בַּתּוֹרָה וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. וְעַיֵּן בְּפְרִי־מְגַדִּים שֶׁגַּם הוּא מְצַדֵּד כֵּן וַדַּעְתּוֹ דְּיֵשׁ לִקְרוֹת בְּלֹא בְּרָכָה: (ג) **אַחֲרָיו**. וְהָאִידָנָא נוֹהֲגִים שֶׁאֶחָד קוֹרֵא בְּקוֹל רָם כְּמוֹ בִּשְׁאָר פְּעָמִים: (ד) **גּוֹמְרִים**. שְׁבָעָה עִם הַמַּפְטִיר וְלֹא יוֹתֵר, מ״א: (ג) **עֲלֵיהֶם**. וּמ״מ קוֹרִין בְּלֹא בְּרָכָה, שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת קְרִיאָה, תַּנְיָא. וְכָתַב הַמ״א: מִשְׁמַע שֶׁהַחַזָּן קוֹרֵא בְּקוֹל רָם כְּמוֹ בִּשְׁאָר פְּעָמִים: (ג) **אַחֲרָיו**. וְהָאִידָנָא נוֹהֲגִים שֶׁאֶחָד קוֹרֵא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אוֹת אוֹ תֵּבָה; וְהֵבִיאוּ הָאֲלִיָּה רַבָּה: **ב** (ז) **יִקְרְאוּ בַּתּוֹרָה בִּבְרָכָה**. בְּלִי נִגּוּן הַטָּעָמִים[13]. וּמִשְׁמַע מִכָּאן (ט) אַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ אִם אֵין שָׁם מִי שֶׁיּוֹדֵעַ כְּלָל, וּבְדַאי יִטְעוּ גַּם בִּכְמָה טָעֻיּוֹת שֶׁהָעִנְיָן מִשְׁתַּנֶּה עַל־יְדֵי־זֶה, אֲפִלּוּ הָכִי הִתִּירוּ לָהֶם לִקְרוֹת וּבִבְרָכָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְבַּטֵּל הַקְּרִיאָה לְגַמְרֵי. וְהַפְּרִי חָדָשׁ חוֹלֵק בָּזֶה וְכָתַב, דְּכֵיוָן שֶׁיִּטְעוּ בְּטָעֻיּוֹת שֶׁמְּשַׁתֶּנֶה הָעִנְיָן, כְּמוֹ שֶׁבִּמְקוֹם ״חֵלֶב״ קוֹרֵא ״חֵלֶב״ אוֹ מ״זָכָר״ ל״זָכָר״, וְאֵין שָׁם יוֹדֵעַ שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיר הַקּוֹרֵא מִטָּעוּתוֹ, פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין מְבָרְכִין בַּתּוֹרָה וְאֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא. וְעַיֵּן בִּפְרִי־מְגַדִּים שֶׁגַּם הוּא מְצַדֵּד כֵּן וַדַּעְתּוֹ דְּיֵשׁ לִקְרוֹת בְּלֹא בְּרָכָה: (ח) **כְּהִלָּתָהּ**. וְאִם יֵשׁ שָׁם מִי שֶׁיּוֹדֵעַ עַל־כָּל־פָּנִים לִקְרוֹת הַטָּעָמִים מִתּוֹךְ הַחֻמָּשׁ, יִקְרָא זֶה מִתּוֹךְ הַחֻמָּשׁ לִפְנֵי הָאִישׁ הַקּוֹרֵא בַּסֵּפֶר־תּוֹרָה, לְהוֹרוֹת הַדֶּרֶךְ בְּנַקְּדוּת וּטְעָמִים כָּרְאוּי, וְהַקּוֹרֵא מִתּוֹךְ הַחֻמָּשׁ לֹא יִקְרָא בְּקוֹל רָם[14], רַק כְּדֵי שֶׁיִּהָא נִשְׁמָע לְהַקּוֹרֵא מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר־תּוֹרָה [לבוש וש״פ]:

א (א) **בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה**. דְּהוּא דִּבְר שְׁבִּקְדֻשָּׁה וְאֵינוֹ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה[1], דִּכְתִיב ״וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״, וְאִתְיָא בִּגְזֵרָה־שָׁוָה דְּ׳תּוֹךְ׳ ׳תּוֹךְ׳: כְּתִיב הָכָא ״בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ וּכְתִיב הָתָם ״הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת״, וְאֵין עֵדָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה: (ב) **גְּדוֹלִים**. לְאַפּוּקֵי קְטַנִּים שֶׁהֵם פְּחוּתִים מִי״ג יוֹם אֶחָד, אַף־עַל־גַּב דְּקָטָן מַשְׁלִים לְמִנְיַן שִׁבְעָה, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן רפב סָעִיף ג, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ מַשְׁלִים לְעֲשָׂרָה[2]: (ג) **בְּנֵי חוֹרִין**. לְאַפּוּקֵי עֲבָדִים: (ד) **הִתְחִילוּ בַּעֲשָׂרָה וְכוּ׳**. **הִתְחִילוּ** דַּוְקָא, דְּהַיְנוּ שֶׁשָּׁה סְגִי, וְלֹא בְּעִינָן רֻבָּא דִּמְנַכְּרִי[4]. וְעַל הַיּוֹצְאִין נֶאֱמַר ״וְעֹבֵי ה׳ יִכְלוּ״[5], וְאַף בֵּין גַּבְּרָא לְגַבְּרָא אָסוּר; וְכִי מֵתָר לְצֵאת בֵּין גַּבְּרָא לְגַבְּרָא, הַיְנוּ דַּוְקָא בִּנְשָׁאֲרוּ עֲשָׂרָה אַחֲרוֹנִים]: (ו) **גּוֹמְרִין**. הַיְנוּ, בְּחֹל כָּל הַשְּׁלֹשָׁה, וּבְיוֹם־טוֹב חֲמִשָּׁה, וּבְשַׁבָּת כָּל הַשִּׁבְעָה קְרוּאִים. (ז) אֲבָל לֹא יוֹסִיפוּ עַל זֶה, (ח) וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ שֶׁאַחַר הַקְּרִיאָה, (ג) אֲבָל לְמַפְטִיר לֹא יִקְרָא, דְּהוּא עִנְיָן אַחֵר וְלֹא נִגְרַר בָּתַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְכָל־שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַפְטִיר אַחַר־כָּךְ בַּנָּבִיא. (ד) וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ, שֶׁמִּכָּל מָקוֹם טוֹב לוֹמַר הַפְּטָרָה בַּנָּבִיא בְּלֹא בִּרְכוֹתֶיהָ. וּבַהַפְטָרָה נַמֵּי דַּיְנָא הָכִי, (ה) דְּאִם הִתְחִילוּ בִּרְכוֹת שֶׁל הַפְּטָרָה בַּעֲשָׂרָה וְיָצְאוּ מִקְצָתָן, גּוֹמְרִין לוֹמַר הַהַפְטָרָה עִם בִּרְכוֹתֶיהָ שְׁאַחַר־כָּךְ: **ב** (ז) **אֵין קוֹרִין בּוֹ**. מִפְּנֵי (ו) כְּבוֹד הַצִּבּוּר: (ח) **אֲבָל בַּחֲמִשִּׁים שֶׁלָּנוּ וְכוּ׳**. דְּהָא אֵינָן בְּגִלְיָלָה, וְכֵן אֵינָן תְּפוּרִין בְּגִידִין וְלֹא בְּקֶלֶף וְכָל דִּין סֵפֶר־תּוֹרָה: (ט) **אֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם**. וּבִישׁוּב שְׁאֵין לָהֶם סֵפֶר־תּוֹרָה, (ו) נָכוֹן לִקְרוֹת בְּחֲמִשִּׁין בְּלֹא בְּרָכָה, שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת קְרִיאָה[6]; (י) וְלֹא יִקְרָא לְהָעוֹלִים בְּשֵׁם כְּמוֹ שֶׁהַמְנַהֵג לִסְפֶר־תּוֹרָה, אֶלָּא הַשָּׁלִיחַ־צִבּוּר יִקְרָא הַכֹּל בְּקוֹל רָם לִפְנֵיהֶם: (י) **וְהָעוֹלֶה קוֹרֵא**. וְהָאִידָנָא (ט) נוֹהֲגִים שֶׁאֶחָד קוֹרֵא מֵהַחֻמָּשׁ בְּלַחַשׁ וְהַשָּׁלִיחַ־צִבּוּר קוֹרֵא אַחֲרָיו מִסֵּפֶר־תּוֹרָה הַכָּשֵׁר, מִשּׁוּם דְּיֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁאֵין יוֹדְעִין לִקְרוֹת בְּנִגּוּן וּטְעָמִים וַאֲפִלּוּ מַקְּרִין אוֹתָם, לָכֵן מַקְּרִין לְהַשָּׁלִיחַ־צִבּוּר: **ג** (יא) **שֶׁאֵין נִמְצָא לָהֶם סֵפֶר־תּוֹרָה כָּשֵׁר**. הַיְנוּ, (י) בֵּין חֲמִשִּׁים הָעֲשׂוּיִים בִּגְלִילָה הַנִּזְקָר בְּסָעִיף ב, וּבֵין סֵפֶר־תּוֹרָה שְׁלֵמָה אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּסוּל: (יב) **אֵין מְבָרְכִין עָלָיו**. זֶהוּ דַּעַת הַמְחַבֵּר, דַּאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הַדְּחַק אֵין לְבָרֵךְ. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף ד בַּהַגָּ״ה בְּסוֹפוֹ דְּהֵבִיא בָּזֶה שְׁתֵּי דֵּעוֹת, וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) לְבוּשׁ וְאֲלִיָּה רַבָּה וּמַשְׁהֶ־יְהוּדָה וְחַיֵּי־אָדָם: (י) מָגֵן־אַבְרָהָם וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ג) אַף שֶׁבְּבַרְכֵי־יוֹסֵף מְצַדֵּד שֶׁלֹּא לוֹמַר, בְּשַׁעֲרֵי־אֶפְרַיִם מֵסִיק שֶׁיֵּאָמֵרוּ, עַיֵּן שָׁם בְּסִפְתֵּי־שָׁעָרִים: (ג) אַחֲרוֹנִים: (ד) פְּרִי־מְגַדִּים לְדַעַת הַמָּגֵן־אַבְרָהָם: (ה) וּלְאַפּוּקֵי אִם עָדַיִן לֹא הִתְחִילוּ הַבְּרָכוֹת, אַף שֶׁקָּרָא בַּתּוֹרָה לַמַּפְטִיר וּבֵרַךְ לְאַחֲרָיו בְּעֶשְׂרָה וְיָצְאוּ אַחַר־כָּךְ מִקְצָתָן, לֹא יֹאמַר הַבְּרָכוֹת כְּלָל, רַק יִקְרָא הַהַפְטָרָה בְּלֹא הַבְּרָכוֹת [שַׁעֲרֵי־אֶפְרַיִם]: (ו) גמרא, והינו שלא יאמרו שאין להם

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

(ז) עָלָיו: **ד** (יג) *אִם נִמְצָא טָעוּת בַּסֵּפֶר־תּוֹרָה (יד) בְּשָׁעַת קְרִיאָה, מוֹצִיאִין סֵפֶר־תּוֹרָה (ה) אַחֶרֶת

בַּאוּר הֶיטֵב

מֵהַחֲמֵשׁ וְהַשִּׁ״ץ קוֹרֵא מֵהַס״ת, מ״א: **(ז) עָלָיו.** וְקַאי אַסְעִיף ב אִם כָּתוּב כָּל חֲמֵשׁ לְבַדּוֹ: **(ה) אַחֶרֶת.** הַב״ח כָּתַב דְּפָסַק הַשׁ״ע אֵינוֹ נָכוֹן, וְהַמִּנְהָג הוּא שֶׁאִם עֲדַיִן לֹא קָרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים קוֹרֵא הַשָּׁעוּת ע״פ עַד שֶׁיִּקְרָא ג״פ וּמִבָּרְךְ לְאַחֲרֶיהָ, וְאִם הוּא פָּחוֹת מִג״פ סָמוּךְ לְפָרָשָׁה גּוֹמֵר הַפָּרָשָׁה, וְאִם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ד (יג) אִם נִמְצָא טָעוּת וְכוּ׳. כְּדֵי לְהָבִין אֶת דִּבְרֵי זֶה הַסָּעִיף אֲקַדִּים לָזֶה הַקְדָּמָה קְצָרָה, וְהוּא: דְּהִנֵּה דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּסֵפֶר־תּוֹרָה שֶׁחָסֵר תֵּבָה אַחַת אוֹ אוֹת אַחַת אוֹ שֶׁנִּמְצָא בָּהּ טָעוּת, פְּסוּלָה לִקְרוֹת בָּהּ, וּלְדִידְהוּ אִם נִמְצָא בָּהּ טָעוּת אֶפְלוּ לְאַחַר שֶׁכְּבָר קָרְאוּ שִׁבְעָה קְרוּאִים צָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ בַּסֵּפֶר־תּוֹרָה הַכָּשֵׁר וּלְבָרֵךְ עָלֶיהָ, דְּאוֹתָהּ קְרִיאָה רִאשׁוֹנָה כְּמַאן דְּלֵיתָא דְּמֵיָא. וְדַעַת מְקֻצָּת פּוֹסְקִים, דַּאֲפִלּוּ חָסֵר כַּמָּה פְּסוּקִים, וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁנִּמְצָא בָּהּ טָעוּת בְּעַלְמָא, אַף דְּלֹא נִקְרֵאת סֵפֶר־תּוֹרָה לְעִנְיַן שֶׁיִּקְיֵם בָּהּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל כְּתִיבַת סֵפֶר־תּוֹרָה, מִכָּל מָקוֹם מֻתָּר לִקְרוֹת בָּהּ אִם אֵין לוֹ אַחֶרֶת. וְהִנֵּה הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף ג סָתַם, דְּלַכַּתְּחִלָּה אֵין לְהוֹצִיא סֵפֶר־תּוֹרָה פְּסוּלָה לְבָרֵךְ עָלֶיהָ אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ אַחֶרֶת, אֲחֵרִי דְּרֹב הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִין דְּאָסוּר; אַף אִם נִמְצָא הַטָּעוּת אַחַר שֶׁכְּבָר קָרְאוּ הַסִּדְרָא, פָּסַק הָרַב רַבִּי יַעֲקֹב בִּי־רַב דִּלְעִנְיַן דִּיעֲבַד סוֹמְכִין עַל דַּעַת קְצָת פּוֹסְקִים הַנַּ״ל[8] (יא) שֶׁמַּכְשִׁירִין לִקְרוֹת בָּהּ, וְעָלְתָה לָהֶם הַקְּרִיאָה[9] וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא סֵפֶר־תּוֹרָה אַחֶרֶת, וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה. וְהוּא הַדִּין אִם נִמְצָא הַטָּעוּת בֵּין בְּרֵי לְבְרֵי וְלַבְרֵי וַעֲדַיִן לֹא הִשְׁלִימוּ הַשִּׁבְעָה קְרוּאִים, לְעִנְיַן מַה שֶּׁכְּבָר קָרְאוּ סוֹמְכִין עַל דַּעַת הַמַּקִּלִּין הַנַּ״ל שֶׁנִּצְאוּ בְּדִיעֲבַד, אַף לִקְרוֹת בָּהּ עוֹד אָסוּר, וּמוֹצִיאִין אַחֶרֶת וּמַתְחִילִין מִמָּקוֹם שֶׁפָּסְקוּ הַקְּרִיאָה[10], וּמַשְׁלִימִין הַקְּרוּאִים עִם אוֹתָם הָרִאשׁוֹנִים שֶׁקָּרְאוּ בַּמְּטֻעֵית, וְהַיְנוּ דְּגַם הֵם מִצְטָרְפִין לְהַשִּׁבְעָה קְרוּאִים כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּדִיעֲבַד, וְכֵנ״ל [וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּמִכָּל מָקוֹם אִם אֶפְשָׁר טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּקְרְאוּ שִׁבְעָה קְרוּאִים בְּסֵפֶר־תּוֹרָה שֶׁהוֹצִיאוּ]. וְכָל זֶה אִם כְּבָר בֵּרַךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה בְּפָסוּלָה, אֲבָל אִם בְּאֶמְצַע קְרִיאָתוֹ מָצְאוּ טָעוּת, אֲפִלּוּ כְּבָר קָרְאוּ הַרְבֵּה פְּסוּקִים [וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁלֹּא קָרְאוּ עֲדַיִן שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים], (יב) וְגַם אֲפִלּוּ גָּמַר קְרִיאָתוֹ לְגַמְרֵי, כֹּל שֶׁלֹּא בֵּרַךְ עֲדַיִן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה אֵין לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל הַפָּסוּלָה, דְּזֶה הוּא לְכַתְּחִלָּה, אֶלָּא יוֹצִיאוּ אַחֶרֶת וְיִקְרְאוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים[11] וְיְבָרֵךְ שָׁם בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לְבַד[12]. וְהוּא שִׁיטַת מַהֲרַ״י בִּי־רַב שֶׁהֶעְתִּיקוּ הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף זֶה. וְדַעַת הַמַּרְדְּכִי, שֶׁאִם כְּבָר קָרְאוּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְאֲפִלּוּ לְהַפְסִיק שָׁם, שֶׁאֵינוֹ שְׁנֵי פְּסוּקִים סָמוּךְ לְפָרָשָׁה[13], פּוֹסְקִים שָׁם וּמְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, וּמוֹצִיאִין אַחֶרֶת לַעֲלוֹת שָׁמָּה יֶתֶר הַקְּרוּאִים; וְאִם עֲדַיִן לֹא קָרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים, אוֹ שֶׁקָּרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים אֶלָּא שֶׁנִּשְׁאַר רַק שְׁנֵי פְּסוּקִים סָמוּךְ לְפָרָשָׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁם, יִקְרָא הַטָּעוּת בְּעַל־פֶּה[14] וְיִגְמֹר קְרִיאָתוֹ בַּפְּסוּלָה, וִיבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה וְאַחַר־כָּךְ יוֹצִיא אַחֶרֶת [וְכֵן אִם הוּא בְּרֹאשׁ־חֹדֶשׁ וְכַיּוֹצֵא, שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁלִים הַפָּרָשָׁה לְחוֹבַת הַיּוֹם וְאֵין לְהוֹסִיף עַל מִנְיַן הַקְּרוּאִים, וְאִם־כֵּן כְּשֶׁהַטָּעוּת בְּרִבְיעִי אִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁמָּה, יִגְמֹר הַקְּרִיאָה בַּסֵּפֶר הַפָּסוּל וִיבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁם, (יג) כִּיוָן הַכְרָעָה בֵּינֵיהֶם, וְהוּא: דְּאִם לֹא קָרָא עֲדַיִן רַק שְׁנֵי פְּסוּקִים, (יד) אוֹ אֲפִלּוּ קָרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים אַף שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁם, כְּגוֹן שֶׁהוּא שְׁנֵי פְּסוּקִים סָמוּךְ לְפָרָשָׁה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, לֹא יְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, אֶלָּא יוֹצִיא אַחֶרֶת וְיִגְמֹר קְרִיאָתוֹ שָׁמָּה וִיבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה; וּכְדַעַת הַמְחַבֵּר כְּבָר קָרָא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְהוּא בְּמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁם, דַּעְתּוֹ כְּהַמַּרְדְּכִי דְּיִבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה עַל הַפָּסוּלָה וְאַחַר־כָּךְ יוֹצִיא אַחֶרֶת. וְעַתָּה נָבוֹא לְבָאֵר דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ בְּקִצּוּר: **(יד) בְּשָׁעַת קְרִיאָה.** פֵּרוּשׁ, שֶׁלֹּא קָרְאוּ עֲדַיִן רַק מִקְצָת הָעוֹלִין, דְּבִנְשְׁלַם סֵדֶר הַפָּרָשָׁה וְאַחַר־כָּךְ נִמְצָא הַטָּעוּת אֵין מוֹצִיאִין אַחֶרֶת, (טו) דִּבְדִיעֲבַד סָמְכִינַן אַפּוֹסְקִים דְּמַכְשִׁירִין קְרִיאָה בְּסֵפֶר־תּוֹרָה פְּסוּלָה, וּמִיָּרֵי הַמְחַבֵּר דְּנִמְצָא הַטָּעוּת בֵּין גִּבְרֵי לְגִבְרֵי, וּלְכָךְ כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁכְּבָר קָרְאוּ עוֹלִין לְמִנְיַן שִׁבְעָה וְאַף הָאַחֲרוֹן, דְּהֵרֵי דִּיעֲבַד גָּמוּר:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קמג

בִּיאוּרִים וּמוֹסָפִים

[בִּיה"ל ד"ה אֵין קוֹרִין בּוֹ]

עַיִן בְּט"ז סִימָן נג וּבְפְרִי חָדָשׁ שָׁם[7].

7) שכתב השו"ע שם (ס"י) לענין שליח ציבור שלא נתמלא זקנו, שאין ממנים אותו מפני כבוד הציבור, ודעת הט"ז שם (ס"ק ב) שלא מועילה מחילת הציבור על כך, והפר"ח שם הביא ראשונים שדעתם שמועילה מחילת הציבור. ואף שכאן הביא שיש דעות בפוסקים, סתם במשנ"ב שם (ס"ק כג) שאין הציבור יכולים למחול על כבודם בזה.

אולם לגבי ציבור שיש להם ספר תורה אחד, וצריכים לגללו לקריאת המפטיר, ויושבים הציבור ושותקים ואין זה כבודם, כתב השו"ע לקמן (סי' קמד ס"ד) שגוללים וידחה כבוד הציבור, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק טז) שמסתמא הציבור מוחלים על כבודם כדי לקיים קריאת המפטיר כדין.

[מִשְׁנַ"ב ס"ק יג]

פָּסַק הָרַב רַבִּי יַעֲקֹב בֶּי-רַב דִּלְעִנְיַן דִּיעֲבַד סוֹמְכִין עַל דַּעַת קְצָת פּוֹסְקִים הַנַּ"ל[8].

8) אולם לענין פרשת 'פרה' או פרשת 'זכור', שכתב השו"ע לקמן (סי' תרפה ס"ז) שיש אומרים שחיובן מדאורייתא, כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ב) שיש לחשוש לדעת הסוברים שאין יוצאים בקריאה בספר פסול ידי חובה, ואם קראו מקצת הפרשה ונמצאה טעות בספר התורה, יש להוציא ספר תורה אחר ולקרוא בו מתחילת הפרשה.

ואם נמצאה הטעות אחרי שבת 'זכור', דעת הגר"נ קרליץ (ימי הפורים עמ' ק) שבפרשת כי תצא יכוון לצאת ידי המצוה, ואם כבר עברה פרשה זו יש לקרוא 'זכור' מתוך ספר תורה כשר, ובדיעבד יש לסמוך על הסוברים שאין צריך ספר תורה כשר. מאידך, בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' רכא) כתב שלא מצינו בפוסקים שאם נמצא פסול בספר תורה שיחזרו לקרוא 'זכור' [וכן כתב בשו"ת פני האריה החז סי' יט], שאף שעיקר קריאת 'זכור' מדאורייתא, מ"מ חז"ל לא תיקנו לקרוא בציבור רק בזמנה, ולכן אין צריך לכוון בפרשת כי תצא לצאת ידי מצוה זו, וכן הורה הגרי"ש אלישיב (שערי ימי הפורים שער ב אות טז).

[מִשְׁנַ"ב שָׁם]

שֶׁמַּכְשִׁירִין לִקְרוֹת בָּהּ, וְעָלְתָה לָהֶם הַקְּרִיאָה[9].

9) ואף אם כבר נודע שספר תורה זה פסול, ושכחו הציבור והוציאוהו וקראו בו, כתב הא"ר (ס"ק ז) בשם שיירי כנסת הגדולה שעלתה להם הקריאה, ואינם צריכים להוציא ספר תורה אחר. מאידך, התורת חיים (סופר, ס"ק יב) כתב שאין להקל אלא באופן שחשבו שכבר תיקנוהו [שכן היא הרגילות באותו מקום], אך לא בשכחו שספר התורה פסול.

[מִשְׁנַ"ב שָׁם]

אַף לִקְרוֹת בָּהּ עוֹד אָסוּר, וּמוֹצִיאִין אַחֶרֶת וּמַתְחִילִין מִמָּקוֹם שֶׁפָּסְקוּ הַקְּרִיאָה[10].

10) וביום שמוציאים בו שני ספרי תורה ונמצאה טעות בספר התורה הראשון, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ט) בשם הא"ר שאין לקחת את הספר השני שהכינו למפטיר בשביל לקרוא בו את הקריאה הראשונה, אלא יש להוציא ספר תורה אחר. והוסיף שם, שאפשר שהוא הדין ביום שמוציאים שלשה ספרי תורה, שאין לקרוא את הקריאה של אחד מהם בשני, משום שכל אחד מן הספרים הוכן למצותו. והקצוש"ע (סי' עח ס"י) כתב, שהוא הדין ביום שיש בו שלשה ספרי תורה.

ואם אחרי שסיימו לקרוא בספר הראשון נמצאה טעות בספר השני, כתב בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' כ) שאין מוציאים ספר אחר ויקראו בספר הראשון, משום שבאופן זה אין צריך לגלול את הספר אלא פעם אחת, וכן כתב במנחת שבת (על הקצושע שם ס"ק יח), וכן הורה הגר"נ קרליץ (יד בקריאת התורה סי' נה סט"ז).

[מִשְׁנַ"ב שָׁם]

יוֹצִיאוּ אַחֶרֶת וְיִקְרְאוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים[11] וִיבָרֵךְ שָׁם בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לְבַד[12].

11) ואם לא נשארו שלשה פסוקים עד סוף הסדרה, כתב הקצוש"ע (סי' כד ס"ח) שיתחילו מעט קודם כדי לקרוא שלשה פסוקים בספר השני.

12) ואם הפסיק באמצע הפסוק, כתב הקצוש"ע (שם) שיחזור ויתחיל בספר התורה האחר מתחילת הפסוק.

[מִשְׁנַ"ב שָׁם]

שֶׁאִם כְּבָר קָרְאוּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְאָפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁם, שֶׁאֵינוֹ שָׁנֵי פְּסוּקִים סָמוּךְ לְפָרָשָׁה[13].

13) כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קלח ס"א) שאין לקורא בתורה לסיים קריאתו פחות משלשה פסוקים לפני תחילת הפרשה שלאחריה, מפני היוצאים, שלא יאמרו שהעולה אחריו לא יקרא אלא שני פסוקים.

[מִשְׁנַ"ב שָׁם]

יִקְרָא הַטָּעוּת בְּעַל-פֶּה[14].

14) ואף על גב שקיימא לן ש'דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה', כתב המג"א (ס"ק ד) שלענין תיבה אחת שאין לה משמעות אלא אם כן מצטרפת היא לתיבה אחרת, לא נאמר איסור זה.

[מִשְׁנַ"ב שָׁם]

אִי אֶפְשָׁר לְהַפְסִיק שָׁמָּה לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, שֶׁאִם-כֵּן יִצְטָרֵךְ לָהוֹסִיף עַל מִנְיַן הַקְּרוּאִים[15].

15) אמנם גם בלא זה לכאורה אי אפשר להפסיק, שאם יפסיק בקריאת הרביעי של ראש חודש, שהיא לדעת השו"ע לקמן (סי' תכג ס"ב) מ"ובראשי חדשיכם", ולדעת הב"ח והפר"ח שהובאו במשנ"ב שם (ס"ק ג) מ"וביום השבת", יהיה זה שני פסוקים סמוך לתחילה או לסוף.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com